

TESTVÉREK.

KADÁRNÉ az ablakban állt. Valakit a szemével kísért a verandától az utcaajtóig. Tekintete meleg sugarakkal vette körül a távozót. Hanem egyszerre eltűnt arcáról a mosoly. Valami kellemetlen érzés futott át lelkén s felhőt borított rá. Arca egy szempillantás alatt ijedt, haragos kifejezést öltött. Szívében heves harcok folytak, látni lehetett arcán a viaskodást. De végre is sikerült az ijedtséget lelkének legbelsőbb síkatorába szorítani. Amikor kis húga belépett, már csak a szigorúság merev vonala maradt vissza arcán.

Kis húga, Klára, tizennyolc éves volt. Az intézetből csak most került ki, de az álszendéséget, amellyel a zártfalak között felnevelt leányok olyan gyakran lépnek ki az életbe, már lefujta arcáról az első tavaszi szellő és leperzselte az első nyár heve. Szemében tettetés nélküli nyíltság és bátorság lobogott.

Nénje, Bertike, csak öt évvel volt idősebb nála, de már hat éve volt férjnél. Ez az öt évi korkülönbség, vagy talán méginkább a házasságban eltöltött hat esztendő szinte áthidalhatatlan távolságot teremtett a testvérek között, akik pedig nemcsak külsőre, hanem belsőre nézve is hasonlóak voltak egymáshoz. A távolság nagyságát még növelte az a függő viszony, amelyben Klára nénjével szemben állott.

A Bertike férjhezmenetele utáni évben ugyanis édesanyjuk is meghalt s a tizennégyéves gyermeke lány nénjéhez került. Ő taníttatta, ő gondoskodott ruházatáról és mindenről, amire szüksége volt. Így aztán a testvérek közötti barátnői viszonyt lassanként bizonyos anyáskodó viszony váltotta fel, — Bertike részéről az anyák éleslátása, Klára részéről pedig a gyermekeknek feltétlen bizalma és tisztelete nélkül. De azért szerették egymást; csak mindakettő érezte, hogy egy kissé fonák helyzetben áll a másikkal szemben.

Bertike most is a szigorú mama szerepét vette fel. Kutató tekintetere Klára szeméből is eltűnt a vidámság, amellyel belépett.

— Mit akarsz azzal az emberrel? — szólott Bertike hugához.

— Én? Semmit. Igazán semmit!

— Miért kísérted ki egészen az utcaajtóig? A veranda ajtóban elbúcsúztunk, neked az ajtóig kellett menni?

— Hát kimentem. Máskor te szoktál kimenni.

Ez igaz volt. Erre nem lehetett mit mondani. De Bertike lelkét sokkal jobban fúrta valami, semhogy a kellemetlennek ígérkező beszélgetést abbahagyhatta volna.

— Mit beszéltek olyan sokáig az utcaajtóban? — kezdte újra.

— Sokáig beszélgettünk? Nem vettem észre!

— Nem vetted észre? Azt sem vetted észre, hogy Domokos a füledhez hajolt? Mit sugdosott neked Domokos?

— Semmi különöset.

— Semmi különöset?

— Semmit.

A vállatásnak ez a módszere nem kecsegtetett sikerrel. Bertike taktikát változtatott. Kerülgető kérdések helyett egy ténybeli állítással támadt reá.

— Semmi különöset? Hát akkor miért csókoltad meg?

— Én? Én nem csókoltam meg.

— Láttam. Itt az ablakban állottam, mindent láttam. Hiába tagadod!

Klára kinézett az ablakon. Valóban az utcaajtóig lehetett látni. Csak bizonyos fokú beismeréssel tarthatta magát.

— Én nem csókoltam meg. Ő csókolt meg engem.

— Kétszer!

— Csak egyszer.

— Hosszú csók volt!

— Hosszú.

— És te engedted?

— Engedtem.

— És nem szégyelled magad?

Ez a kérdés felelet nélkül maradt. A felelet, mely a leány ajkára akart tolakodni, már kihívás lett volna. És ezt most nem akarta. Hallgatott, de azért nem szégyelte a dolgot; szemét nem sütötte le, nyíltan szembenézett a nényével, dac nélkül, de készen a védekezésre minden támadással szemben.

— Mit akarsz ezzel az emberrel? — kezdte Bertike újból.

— Semmit — volt a felelet.

— Semmit és mégis engeded magadat csókoltatni?

— Szeretem Lacit, ennyi az egész.

A válasz halk volt, de határozott. Bertike a halk hangból meghatárolásra következtetett. Azt hitte, most ütnie kell a vasat, amíg meleg.

— Szereted azt a léha embert, azt a részegest?

— Egy félév óta nem iszik már.

— Ezt a szoknyavadaszt, aki mindenik asszony után fut, aki cigányleányokkal szeretkezik, aki...?

— Az mind csak pletyka.

— Aki minden második asszonynak házassági ajánlatot tesz, pedig hites felesége van.

— Válik tőle. Eddig nem törődött a válópörrel. Megelégedett azzal, hogy külön élnek. De most már sürgeti a dolgot. Az első tárgyalás már meg is volt, nemsokára ítéletet hoznak. Kimondja a bíróság a válást; az asszony hibájából — tette hozzá kellő nyomatékkal.

— Egyszóval minden rendben?

Klára minden felindulás nélkül válaszolt :

— Igen, minden rendben.

Bertikét ez a nagy nyugalom kihozta a sodrából. Gúnyolódó hangnembe csapott át.

— Csak egyről feledkeztek meg édesem ; arról, hogy maga még kiskorú. A házasságkötéshez a gyámok beleegyezése szükséges. Mit gondol, ez is rendben van?

— Azt hiszem, hogy . . .

— Soha édesem ! Soha ! Érti ? Soha !

— Akkor kénytelen leszek az árvaszéktől kérni a beleegyezést.

Bertike gúnyosan elnevette magát.

— És azt hiszi, hogy nekünk nincs annyi befolyásunk az árvaszéknél, hogy oktalán lépésének ne tudjuk útját állani ? Gondolkozzék csak édesem !

Klára csakugyan gondolkozóba esett. De gondolkodásának eredménye egészen más lett, mint amit nénje várt.

— Bertike — mondotta igen halk, megfontolt hangon — ha minden igaz ok nélkül az utamba álltok, ha megakadályozzátok boldogságunkat, én kompromittálom magam Domokossal. — Kicsi szünetet tartott, aztán folytatta : — Én végigküzdöm becsületesen ezt az egész harcot ; rajta leszek, hogy titeket is meggyőzzek ; de azon a napon, amikor az utolsó fórum is elutasít, én Domokoshoz költözöm.

Bertike az ijedtségtől nem tudott szóhoz jutni. Erre nem volt elkészülve. Szemeiből megeredtek a könnyek.

— Klára, kicsi, jó testvérem, hogy mondhatsz ilyet ? Ilyen szörnyűséget ! Hát erre ki tanított ? Ő rontotta meg ennyire lelkedet ? Klára, kicsi leánykám, térj magadhoz !

Keserves sírásba tultak szavai.

De a sírás sem használt. Klára nénje vállára borult, együtt sírdogáltak, de nem engedett a jogából : — Szeretem Domokost — Domokos szeret engem — ezt ismételte folyton.

Bertike mégegyszer összeszedte minden erejét. Tudta, hogy kegyetlen dologra vállalkozik, de meg kellett lenni. Arca belesápadt. Lelke tele volt ijedelemmel attól, amit mondani készült. Lesütötte a szemeit.

— Szegény, kis Klárám, mennyire sajnállak most, hogy a lelkedbe láttam. Te mégsem lehetsz a Domokos Laci felesége !

Klárát, aki újabb támadással szemben vértézve volt, ez a meleg, fájdalmasan zengő hang zavarba hozta.

— Miért nem lehetek ?

Bertike várt egy keveset. Nehezen tudta magából kiküzdeni a szót, de csak kiküzdötte.

— Domokos Laci az én szeretőm !

Mint kriptából, úgy jött fel a hang s mint halotthoz, úgy szólott tompán, élettelenül, minden ellentmondást letörve, minden reménységet elsorvasztva. Talált. Klára a szívéhez kapott.

— Istenem, Bertike, hát igaz ez? Igaz ez Bertike? Hogy te az ő . . . Nem! Nem lehet! Nem igaz! Laci nekem mindent megmondott. Ezt nem mondta meg. Azt mondotta, hogy nincs több meggyónni valója. Bertike, úgye csak tréfa volt? Úgye csak azért mondtad? Lásd, nem haragszom, de mondd, hogy tréfa volt . . .

Úgy tépte, szaggatta a nénje ruháját, annyira kétségbe volt esve, annyira meg volt alázva, hogy Bertike egy pillanatra megriadt cselekedetétől. De most már késő, gondolta magában. Hiába tagadná le, úgyis kitudódnék.

A kő el volt dobva. Zuhant, zuhant, tört és rombolt. Nem lehetett megállítani, vagy visszahívni. De nem is akarta. Talán jobb lesz így. Így kellett lennie. Most már nem gondolt semmi mással, csakhogy húga részére biztosítsa ennek a keserves, lealázó, megsemmisítő pillanatnak a gyümölcsét. Valamivel emeltebb hangon ismételte:

— Domokos az én szeretőm volt — s aztán eltompítva hozzátette — még tegnap is.

Részvétellel, szánakozó szeretettel emelte hűgára a szemét. Mint valami nagy beteghez, gyöngéd akart lenni hozzá. Simogatta, babusgatta. Anyja, testvére, barátnője szeretett volna lenni egyszerre. Most már nem választotta el őket egymástól semmi. Így állottak volna, ki tudja meddig, ha tekintete véletlenül az ebédlőszekrény tükörbetétjére nem esik. A tükör segítségével a nyitott ajtón át a szomszéd szobába látott. S ott, a szomszéd szobának ajtajában meglapulva, emberi formájából kivetkőzve, egy férfit látott: a férjét. Egy pillanat századrésze alatt felismerte a helyzetet. Az ura mindent tud, mindent hallott. Csak azért áll még ott, csak azért nem sujt le még most rá, mert többet akar hallani, részleteket akar megtudni, meg akar bizonyosodni. Az életösztön villámgyors reflexszével jöttek működésbe a szemmozgató izmok, hogy rémült tekintete férjének hiúz tekintete elől kitérhessen. Bertike érezte, hogyha most a tükörben a szemük találkozik, akkor neki menthetetlenül vége van.

Mit tegyen most?

Lába gyökeret vert. Szívverése és gondolatai megállottak. Borzalmas pillanatok voltak. Pillanatok az örök kárhozattól. Az elkárhozott lélek nem vergődik jobban a kínok örvényén, mint ahogy ő vergődött. Lélekzete megakadt s úgy tetszett neki, hogy megállt az idő s a gyötrelmes percek örökkévalósággá nőttek.

Bertike hármójuknak terhét hordozta. Férjének és húgának fájdalma is az ő lelkén nyilallott keresztül.

Nem nézett hátra, nem nézett a tükörbe és mégis látta az urát az ajtóban dermedten, villámütötten. Látta, hogy ott áll mozdulatlanul, mert nem bír megmozdulni; némán, mert a kétségbeesett üvöltés nem bír kitörni kiszáradt torkán; tanácstalanul, mint aki mindent tud már, csak épen azt az egyet nem tudja, hogy mit csináljon.

És Bertike, mikor gondolatai elszabadultak és vad rohanásban

kezdtek kergetni egymást, szerette volna, ha azok a legyökerezett lábak megindulnak és az ökölbe merevült kezek torkonragadják. Egy pillanatra elsötétedett körülötte minden, érezte, hogy hull, hull, hull valami feneketlen mélységbe . . . Azután a lába földet ért, csak azért, hogy újabb rémképek jelenjenek meg előtte.

Klára a karjai között vonaglott. Erősen tartotta ugyan magát, de belsejének nem parancsolhatott. Ott minden érzés és minden gondolat lázongott. Sehogysem tudott tisztába jönni sem magával, sem helyzetével, sem Domokos Lacival, sem a nénjével. Egy lépést sem tudott előremenni. Folyton a kiindulópontra kellett visszatérnie: Domokos Laci megcsalta őt, rútol rászedte. Miért hazudott? Hogy tudott hazudni abban a szent pillanatban, amikor a lelke összeforrott az övével. Szeme kiégve meredt a semmibe. Nagy, szent hite, amellyel a szívét odaadta annak az embernek, úgy összetört, hogy megmentésére gondolni is lehetetlen volt. És mégis arra gondolt. Igyekezett emlékezetébe visszaidézni a Domokos Lacival folytatott beszélgetést. Az akarat parancsára sorban megjelent minden emlék, minden parányi kis szó. De egyik sem szólt Laci mellett, mindenik ellene tett bizonyosságot. Háromszor egymásután megkérdezte tőle: nincs semmi több? Háromszor egymásután kérte: *most* mondjon el mindent, ne hallgasson el semmit — és Laci képes volt háromszor egymásután azt mondani: mindent elmondtam, a legnagyobbat és a legkisebbet is. — És még tegnap is, még tegnap is! . . .

Bertike szinte lépésről-lépésre követte hűgának a gondolatát. Tudta, hogy amit csak halkan súgott oda, az a «még tegnap is», az fáj legjobban. A három kis szócska körül vergődik és vérzik hűgának a lelke. Hármójuk közül őt sajnálta legjobban. Egy megváltó szó után keresett, de egyet sem talált emlékezetében.

Csak állt, állt megtörten, mintha a leszakadó égboltozat omladékait tartaná fáradt vállán. De nem bírt összeroskadni, csak állt, emelve a kínos helyzetnek minden terhét azzal a nyomasztó érzéssel, hogy az ura az ajtóban, a kis hűga a karjai között, hozzá hasonlóan egy-egy összeomlott világ romját hordozzák és mind a ketten egy varázsígére várnak, amelyikre legalább a földre 10skadhatnak.

Klára lelkében kérdés-kérdés után vetődött fel. Eddig csak Domokos Lacira gondolt. Haragja és fájdalma őellene lázongott. Nénjét, a bűntársat, egészen figyelmen kívül hagyta. Most gondolatai egy fáradt lépéssel tovább vitték. A szemrehányások özöne emelkedett fel bensejében nénje ellen. Hogy sülyedhetett le ennyire? Ha nem szerette az urát, miért ment hozzá; ha kiábrándult belőle, miért nem hagyta ott, miért nem vált el tőle; ha Domokos Lacit szerette, miért nem állott oda az ura elé becsületes, nyílt arccal: én mást szeretek, nem lehetek a maga felesége. A keserűség kitört belőle.

— Bertike, hogy voltál erre képes? Hogy nem gondoltál az uradra, kis fiadra, hogy tudtad így megcsalni a . . .

Ki akarta önteni mindazt a keserű, vad, zivataros érzést, ami benne tombolt, de szavai belevesztek Bertike éktelen kacagásába . . . Bertike kétségbeesetten kacagott. Lelkének egész heroizmusát összeszedte, hogy le ne rogyjon és nevetése hangos zokogásba ne törjön ki. De erőt vett magán. Kintől vonagló ajakkal kacagott, kacagott tovább. Egész fizikuma reszketett belé. A pohárszéken a finom poharak táncolni kezdtek, összecsendültek a nagy kacagásra . . .

Klára értelmetlenül tekintett fel. Bertike a nagy, jó kedvtől még mindig fuldokolva, szavakra, szótagokra tördelte mondatait.

— No, te jól adod. Hát csakugyan elhitted azt az ostobaságot, amit az előbb mondtam? Hát feltételeztél rólam ilyen aljasságot, ennyi gázságot? Mit gondolsz, hogy mertem volna ezután az uramnak a szemébe nézni? Na, ez nagyszerű, hogy te ezt elhitted! Te buksi, te, ha nem szeretjük az urunkat, elválunk tőle, de nem csaljuk meg, nem követünk el ilyen csúnyaságot. Hát nem vetted észre, hogy csak próbára akartalak tenni? Meg akartam tudni, hogy igazán szereted-e azt az embert, vagy csak gyermekes fellángolás az egész? De meg kell adni, jól kiállottad a próbát! — És nevetett egyre fokozódó erővel, mint aki sikerült tréfát csinált.

Klára még mindig nem értett az egészből semmit. Sőt! Bertike szavai még jobban összezavarták kuszált gondolatait. De amint félre-nézett, az ebédlőszekrény tükrében ő is meglátta Kádárt halálsápadtan, görnyedten, villámtól sujtottan. Mindent megértett. Akaratlanul, ösztönösen, talán nem is azért, hogy a nénjének segítsen, hanem valami ellenállhatatlan kényszer alatt ő is el kezdett nevetni, hangosan, szinpadiasan, de a jó kedvnek hűséges látszatával.

— No, te alaposan megtréfáltál. Hogy is jutott eszedbe ilyesmi? Haragszom rád te, te, te rossz! Micsoda színésznő lett volna belőled! — Az utolsó szavakat talán egészen komolyan gondolta.

Bertike a helyzet fölé kezdett emelkedni. De még nem állott egészen biztosan. Még egy mély lélekzetvételre volt szüksége. Úgy tett, mintha az uráról mitsem tudna. Folytatta tovább a megkezdett játékot.

— Gyere a karomba te hős szerelmes. A vizsga nagyszerűen sikerült. Hát csakugyan olyan nagyon szereted azt a Domokos Lacit? Akkor áldásom rátok. Csak jönné az uram, hogy a gyámúr beleegyezését is megszerezzük! — Azzal tréfásan, anyáskodó szeretettel körülcsókolgatta a hűgát. Nem győzött betelni a nézésével, magasztalásával. Egyszer aztán «véletlenül» szembe fordult az ajtóval és megpillantotta az urát.

— Jöjjön csak, Sándor, jöjjön. Épen jókor érkezett. Bemutatom magának a Domokos Laci kis menyasszonyát! — Hogy az ura nem mozdult, tovább kelepelt a kelepelője: — Úgy nézzen erre az intézeti szendére, hogy hat hónap alatt meghódította a legfélelmetesebb gaval-lért; de nemcsak meghódította, hanem erősen is tartja! Próbálja csak valaki elvenni tőle, kikaparja a szemét. Jöjjön hamar és egy gyámi csókkal adja áldását a kisleányunkra!

Kádár hol jobbra, hol balra nézett. De a két, mosolygó, zavartalan arc az utolsó, rossz gondolatát is legyőzte. Tréfa volt az egész, talán egyúttal az ő ugratására is. Ő is beállt a táncba. Eltorzult vonásai mosolyra igazodtak. Hozzájuk lépett.

— Gyere, te szépséke, hadd csókoljalak meg. Igazán gratulálok. Domokos Laci derék ember; ha a felesége is megbecsüli. No ne ellenkezzél, ilyenkor egy rokoni csók kijár.

Klára kacagva siklott ki az ölelésre tárt karok közül. — No, hát titeket is könnyű falhoz állítani. Hahaha! Hát csak nem hittétek el, hogy ezt a korhelyt, ezt a szoknyavadaszt, ezt a házasságszédelgőt szeretem? Hiszen még el sem vált a feleségétől, aztán meg csaknem apám lehetne... No, hát még sem hittem volna, hogy ilyen gondolatok felőlem. Hahaha! — Hangosan kacagott, mintha nevetőgörcsöt kapott volna.

Az újabb, váratlan fordulatra Kádár kedvetlenül fordult hátra. Becsapta az ajtót s távoztában valami affélet mondott: Asszonynéppel sohasem jöhet tisztába az ember!

Bertike magához ölelte kis hugát, aki a hosszú, hangos kacagás után csendesen zokogni kezdett...

Nikodemusz Károly.

ŐSZI ALKONY.

Tekintetem borongva száll tova..

A domb hajlása lányos, lágy, finom,

Mint lehanyatló bágyadt lilium

S hozzásimúl az erdők bársonya.

A kőd csak csipke rajta, omló bő fodor,

De bent a mélyben nyugtalan gomoly.

A domb mögött az árnyék még fogoly,

Kileskel néha. Torz, sötét, komor.

Az őszi ég sovány, megsárgult arcán

A nap, mint véres, gyulladt szem lezárul.

A szél-kigyó sziszegve int a fárul.

Ott fent, mint szürke ifjú, lila lány,

Egymást ölelve lejt a kőd, az árny...

A völgy borzongva vak sötétbe ájul.

Réz Gyula.